

مقابله با «بیابان زایی انسانی»

راه مهار بیابان زایی طبیعی

محمد درویش کارشناس بیابان

هفدهم ژوئن ۱۹۹۴ میلادی (۲۷ خرداد ۱۳۷۳) یعنی دقیقاً ۲۶ سال پیش بود که سازمان ملل تصمیم گرفت برای جلب توجه رهبران جهان و مردم نسبت به خطر بیابان زایی یک روز را در تقویم جهانی به این مناسبت نامگذاری کند. جمهوری اسلامی ایران در شمار پنج کشور اول جهان بود که به این کنوانسیون که اصطلاحاً از آن به‌عنوان «کنوانسیون مقابله با بیابان‌زایی» یاد می‌شود، پیوست. این مسأله خودش اهمیت موضوع مبارزه با بیابان زایی را در سطح رهبران ایران نشان می‌دهد. واقعیت ماجرا این است که وقتی ما از بیابان زایی سخن می‌گوییم منظور آن فقط مقابله با پیشروی شن‌های روان نیست. این تصور اغلب مردم است که بیابان‌زایی را به معنای پیشروی فیزیکی چشم‌اندازهای آشنای مناطق بیابانی بدانند. در صورتی که بیابان‌زایی می‌تواند فرسنگ‌ها آنسوتر از چشم‌اندازهای کویری و بیابانی آشنا، اتفاق بیفتد. بیابان‌زایی می‌تواند در دل جنگل‌های هیرکانی، ارسباران، زاگرس و در قلمب خلیج فارس و دریای عمان اتفاق بیفتد. جایی که مابه آن کویر دریایی می‌گوییم. جایی که به‌دلیل آلودگی‌های شدید دیگر هیچ جنبنده‌ای وجود ندارد. در واقع منظور ما از بیابان‌زایی همان تخریب سرزمین است که خبر از کاهش کارایی سرزمین در مناطق خشک، نیمه‌خشک و نیمه‌مرطوب خشک می‌دهد.

بنابراین هر جایی که زمین حاصلخیزی خودش را از دست بدهد و شورتر شود، آب سفره‌های زیرزمینی کاهش یابد، قنات‌ها از بین برود، از روستها، متروکه‌ای به جا بماند و تنوع زیستی کم شود، به این معناست که بیابان‌زایی با تخریب سرزمین اتفاق می‌افتد. آن پنداری که گمان می‌کند اگر دور مناطق بیابانی را درختکاری کنیم، می‌توانیم از پیشروی بیابان جلوگیری کنیم، پنداری باطل است. بادمان باشد در کل دنیا بیش از ۵۰ میلیارد هکتار یعنی حدود بیش از یک سوم کل خشکی‌های جهان متأثر از جنبه‌های بیابان‌زایی است. درصورتی که فقط حدود ۱۰۰ میلیون هکتار از خشکی‌های جهان در اثر پیشروی ناهمواری‌های ماسه‌ای از حیز انتفاع خارج شده است. پس ما باید بیشتر از اینکه نگران پیشروی شن‌زارها باشیم، نگران از دست رفتن حاصلخیزی خاک، شورشدن اراضی، تغییر کاربری‌ها و ویلاکاری به جای درختکاری در رویشگاه‌های جنگلی باشیم. به جای آنکه بخواهیم تحت هر شرایطی با مالچ نختی بیابان را تثبیت کنیم، باید بدانیم که بیابان‌ها خودشان می‌توانند به‌عنوان یک «صندوق ارزی پایدار»، تنوع زیستی درخوری از نظر گیاهی و جانوری باشند. تلاش کنیم تا هر اکوسیستمی را در جای خودش حفظ کنیم. نباید اجازه بدهیم که هیچ اکوسیستم دیگری در کشور تغییر کاربری پیدا کند، چون کاهش مساحت هر اکوسیستمی مصداق بارز بیابان‌زایی است. باید با «بیابان‌زایی انسانی» مقابله کنیم، نه بیابان‌زایی طبیعی. برای مهار بیابان‌زایی، باید تلاش کنیم تا چیدمان توسعه بر مبنای واقعیت‌های شناختی از نو طراحی شود. باید تلاش کنیم تا برنامه اقدام ملی مقابله با بیابان‌زایی که از تصویب مجلس شورای اسلامی هم گذشته، اجرایی شود. در این برنامه قرار بود که وزیر جهاد کشاورزی به نمایندگی از رئیس‌جمهوری، در کمیته اقدام ملی مقابله با بیابان‌زایی شرکت کند و تمام نمایندگان عالی‌رتبه بقیه دستگاه‌های اجرایی نیز در این کمیته حضور داشته باشند تا برنامه‌ها هماهنگ با برنامه ملی پیش برود. نباید شاهد صدور برنامه یا اجرای پروژه‌ها و طرح‌هایی باشیم که می‌تواند، بیابان‌زایی را تشدید کند. مهار بیابان‌زایی در گرو اجرای همان مقرراتی است که خوشبختانه در کشور تصویب شده است؛ مثل احترام به اصل ۴ قانون اساسی، منشور حقوق شهروندی ریاست‌جمهوری، بخصوص بند ۴ و همچنین اجرای برنامه اقدام ملی مقابله با بیابان‌زایی. در کنار آن، اجرای بند ۱۴ منشور ۱۵ ماده‌ای رهبر معظم انقلاب که در آستانه برنامه ششم در آن روی آموزش‌های محیط زیستی به مردم و کودکان تأکید کرده‌اند. تحول در نظام آموزش و پرورش و درک ملموس وی‌واسطه طبیعت برای کودکان از دیگر اقداماتی است که می‌تواند سبب شود نسل آینده بیشتر حرم‌د و طبیعت بشوند و طبیعت خود را در پای مصلحت‌های اقتصادی زودگذر ذبح نکنند، ان‌شاءالله.

سینماهای آذربایجان شرقی بازگشایی شد

کسب و کارها بعد از سه ماه تعطیلی یا دورکاری به‌دلیل همه‌گیری کرونا باوجود افزایش مبتلایان به این بیماری، در حال باز شدن است. در سینماهای آذربایجان شرقی هم با ظرفیت ۵۰ درصد ازاول تیر به روی علاقه مندان باز شدند.

به‌گزارش ایلنا «علی محرمی» معاون هنری و سینمایی اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی آذربایجان‌شرقی گفت: قرار است سینماها از اول تیرماه با ۵۰ درصد ظرفیت و براساس ضوابطی که ستاد ملی کرونا تأیید کرده است، بازگشایی شوند. وی افزود: اصل اساسی بازگشایی سینماها، رعایت پروتکل‌های بهداشتی است و نحوه سانس‌بندی، نحوه ورود و خروج در چند بند تدوین شده است. براساس دستورالعمل‌ها تا اعلام وضعیت سفید قطعی، ظرفیت فروش بلیت برای هر سالن تا سقف ۵۰ درصد مجاز است. همچنین لازم است هنگام ورود و خروج تماشاچیان و حضور در سالن انتظار، فاصله‌گذاری ایمن رعایت شود. در دسترس بودن مایع ضدعفونی‌کننده برای مراجعه‌کنندگان الزامی است. براساس این دستورالعمل ضد عفونی کامل سینما و سالن‌ها طبق دستورالعمل اعلامی وزارت بهداشت هر روز یک بار الزامی است.

طرح زوج و فرد در اصفهان اجرا می‌شود

طرح ترافیکی زوج و فرد در کلانشهر اصفهان که تاکنون ۲ بار به تعویق افتاده بود از فردا (دوشنبه) دوم تیر اجرا خواهد شد. سرهنگ محمدرضا محمدی رئیس پلیس راهور اصفهان به ایرنا گفت: ساز و کار ارسال پیامک به متخلفان طرح ترافیکی زوج و فرد آماده شده و ازدیروز(شنبه) به مدت ۲ روز از آن به‌طور آزمایشی استفاده می‌شود. وی افزود: در این مدت ممکن است پیامک‌هایی به افرادی که وارد محدوده طرح زوج و فرد کلانشهر اصفهان شوند ارسال شود اما جرمیه‌ای برای آنها لحاظ نخواهد شد.

هشدار درباره افزایش آمار عقب‌گ‌زیدگی

سرپرست شبکه و مرکز بهداشت شهرستان کویری ریگان با اشاره به اینکه از ابتدای سال جاری تاکنون ۶۰مورد عقب‌گزیدگی گزارش شده، گفت: با توجه به گرم شدن دمای هوا مردم باید نسبت به این موضوع بیشتر مراقب باشند.

به‌گزارش ایرنا، اسماعیل حقیقی گفت: در پی افزایش دما مراجعه‌کنندگان به مراکز درمانی و بیمارستان شهرستان طی روزهای اخیر به دلیل عقب‌گزیدگی افزایش یافته است. وی با اشاره به اینکه تاکنون ۶۰ مورد عقب‌زردگی و ۷مورد مارگزیدگی به مراکز درمانی مراجعه کرده‌اند، اظهار داشت: خوشبختانه مورد فونی در این زمینه نداشته‌ایم. سرپرست شبکه و مرکز بهداشت ریگان عنوان کرد:شهروندان ریگانی در مناطق کوهستانی و روستایی محل زندگی خود را سمپاشی کنند که در این زمینه اکپ‌های شبکه بهداشت در مناطق کوهستانی مستقرواین اقدام را انجام می‌دهند. حقیقی گفت: شهروندان در روستاها و مناطق کوهستانی مکان‌های جلوگیری و نفوذ عقب‌ر را مسدود کنند تا شاهد خطرات این حشره‌ر مرموز برای شهروندان نباشیم. سرپرست شبکه و مرکز بهداشت ریگان با اشاره به اینکه یک نوع عقب‌خطرناک در مناطق کوهستانی به نام الماس وجود دارد که این نوع عقب‌خطرناک است.

- یکشنبه ۱ تیر ۱۳۹۹
- سال بیست‌وششم
- شماره ۷۳۷۳

گرماي تابستان امسال رکورد ۳۰ ساله را می‌شکند

بالا گرفتن نگرانی ها از تأمین آب شرب در ۹ استان کشور

حدود ۶۰۰ لیتر برثانیه با کمبود آب روبه‌رو هستیم که در پیک مصرف این میزان کمبود آب بیشتر خواهد شد.

وی عنوان کرد: با مدیریت شرکت آب و فاضلاب روی چاه‌ها و توزیع آب و همچنین بیشتر وارد مدار نگه‌داشتن برخی از چاه‌ها و تکمیل مخازن‌شان در حال کار کردن هستیم ضمن آنکه پروژه خط انتقالی نیز در حال اجراست که اگر قبل از تابستان به بهره‌برداری برسد، شاید بتوانیم تابستان امسال را به خوبی بگذرانیم.

معاون امور عمرانی استاندار کرمان خصوص وضعیت آبی سایر شهرهای استان کرمان اظهار کرد: برخی از شهرهای استان وضعیت‌شان بدتر از کرمان است و قطعاً جیره‌بندی آب خواهند داشت که در آینده نام این شهرها اطلاع‌رسانی خواهد شد.

■ **امید به طرح‌های کوتاه مدت در سیستان و بلوچستان**

«علیرضا قاسمی»، مدیرعامل شرکت آب و فاضلاب سیستان و بلوچستان هم وضعیت آب استان در تابستان پیش رو را چندان مناسب ندانست و دراین باره به «ایران» گفت: در استان با کمبود تأمین منابع آبی روبه‌رو هستیم با این اوصاف سعی کردیم با اجرای طرح‌های کوتاه مدت این کمبود را در استان کمی جبران کنیم.

وی درباره اینکه آیا امکان جیره‌بندی آب در تابستان امسال در سطح استان وجود دارد، اظهار داشت: با توجه به کمبود شدید آب در استان با جیره‌بندی آن تحت هیچ شرایطی موافق نیستیم زیرا با این کار ۲۰ درصد مشترکن را از دست خواهیم داد که به ضرر است، براین اساس سعی داریم با مدیریت مصرف، مشترکن را حفظ کنیم و اگرهم قرار است آنها را از دست دهیم حداقل کمتر از ۵ درصدشان را از دست بدهیم. از سویی دیگر با جیره‌بندی آب اعتماد مشترکن هم نسبت به ما کم خواهد شد که اتفاق خوشایندی نیست.

مدیرعامل شرکت آب و فاضلاب سیستان و بلوچستان از نصب یک دستگاه آب شیرین کن با تولید ۲۰۰ لیتر آب در ثانیه تا آخر تیرماه امسال در استان خبر داد و افزود: با نصب این دستگاه بخشی از کمبود آب استان رفع می‌شود و مابقی مشکلات هم ان‌شاءالله با مدیریت مصرف از سوی مردم حل خواهد شد تا تابستان امسال را بدون کمترین مشکل پشت سر بگذاریم.

قاسمی با اشاره به وضعیت آب شهر زاهدان نیز گفت: این شهر بر اساس پیک مصرفی در تابستان‌ها به ۱۳۰۰ لیتر در ثانیه به آب نیاز دارد این در حالی است که تمام تولید آب ما ۱۷۵۰ لیتر در ثانیه است یعنی با ۵۵۰ لیتر در ثانیه کمبود آب مواجه هستیم که امیدواریم با مدیریت مصرف و مدیریت فشار شبکه بتوانیم این کمبود را جبران کنیم. همچنین در فصول گرم سال، درنقاط مرتفع و انتهایی شبکه‌های آب زاهدان دچار افت فشار شبکه و قطعی آب می‌شویم که موجب فشار بیشتر بر آب‌سازان می‌شود و برای رفع آنها نیاز به برنامه‌ریزی و زمانبندی است.

■ **تکرار نگرانی‌های آبی گذشته در کرمان**
«مصطفی آیت‌اللهی‌موسوی» معاون امور عمرانی استاندار کرمان می‌گوید، با وجود بارش‌های خوب امسال، متأسفانه وضعیت آب شرب شهر کرمان نسبت به سال گذشته تفاوت زیادی ندارد و همان نگرانی‌های سال گذشته در زمینه کمبود آب را امسال نیز خواهیم داشت زیرا هم با افت سطح ایستابی چاه‌ها و هم با افزایش تعداد مشترکین مواجه هستیم.

معاون امور عمرانی استاندار کرمان تصریح کرد: در شهر کرمان روزانه حدود ۱۸۰۰ تا ۱۹۰۰ لیتر به ثانیه آب نیاز داریم که در حال حاضر ۱۲۰۰ لیتر به ثانیه آن تأمین می‌شود و

■ **تابستان امسال دمای کشور نسبت به میانگین بلندمدت ۳۰ساله افزایش می‌یابد و پیش‌بینی می‌شود در استان‌های آذربایجان غربی، ایلام و چهارمحال و بختیاری ۱.۱ درجه بالاتر از حد نرمال باشد**
■ **استان‌های سیستان و بلوچستان، کرمان، هرمزگان، بوشهر، اصفهان، فارس، خراسان جنوبی، خراسان شمالی و خوزستان استان‌هایی هستند که امسال نیز برای تأمین و توزیع آب شرب با مشکل روبه‌رو هستند**
■ **با وجود بارندگی‌های قابل توجه در سال آبی جاری پس از ۲ دهه خشکسالی در خراسان جنوبی به گفته کارشناسان همچنان ۹۲درصد پهنه این استان درگیر خشکسالی بوده و ۲۶ دشت آن در وضعیت بحرانی قرار دارد**

برش

نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۴ درصد کاهش داشته، گفت: بنابر اعلام آب منطقه‌ای استان، مصرف آب شرب نسبت به سال گذشته افزایش ۳۰ درصدی داشته، بنابراین ضروری است مردم در تابستان امسال نسبت به رعایت مصرف آب دقت بیشتری داشته باشند.

وی بارش‌های سال آبی جاری در استان را هم نسبت به سال آبی گذشته ۱۰ درصد کمتر بیان کرد و افزود: اما نسبت به سال آبی بلندمدت، سال نرمالی را داشتیم یعنی نه ترسالی داشتیم نه خشکسالی.

مدیرعامل شرکت آب منطقه‌ای استان یزد شرایط تأمین آب از منابع آبی را بسیار سخت دانست و گفت: به دلیل ضعف منابع آبی همچنان با کسری مخزنی ۱۶۰ میلیون مترمکعبی آب مواجهیم یعنی تمام منبع آب تجدید شونده که وارد سفره‌های آب زیرزمینی می‌شوند مورد استفاده قرار می‌گیرند به عبارتی مجبوریم از تمام ذخایر آبی استفاده کنیم که این شرایط وضعیت آب استان را حادتر می‌کند. دکتر جوادیان زاده کیفیت آب استان یزد را هم پایین دانست و اظهار داشت: سفره‌های آب زیرزمینی استان یزد به‌دلیل اینکه در اطراف شوره زارها واقع شده موجب می‌شود منابع آب کیفیت خوبی نداشته باشند زیرا با توجه به افت کیفیت آب‌های زیرزمینی، مدیریت مصرف آب شرب هم کم می‌شود.

وی با اشاره به نحوه تأمین منابع آبی استان خاطرنشان کرد: ۵۰ درصد از منابع آبی شهرهای استان، از آب انتقالی (از استان‌های دیگر) و ۵۰ درصد هم از منابع محلی که خیلی هم ذخیره آبی کمی دارند، تأمین می‌شود که این گونه تأمین آب بر کیفیت آن بسیار اثرگذار است، براین اساس تلاش می‌کنیم کیفیت آب شرب را به حد استاندارد برسانیم. وی به گرمای شدید تابستان پیش رو واز طرفی شیوع کرونا و تأکید بر رعایت بهداشت نسبت به سال‌های قبل اشاره و تأکید کرد: برای تأمین آب استان با توجه به شرایط مذکور اقداماتی با همکاری آبنمای استان انجام شده تا بتوانیم آب را ۲۴ ساعت در استان داشته باشیم و نیاز به جیره‌بندی نباشد.

برای این کار، ایستگاه برداشت آب را در شهرستان‌های مختلف استان به منظور تأمین

سدهای استان آب ذخیره دارند، یادآور شد: در حال حاضر حجم فعلی مخازن سدهای استان ۲۷.۸ میلیون متر مکعب است که در مدت مشابه سال گذشته این میزان ۲۲.۴ میلیون متر مکعب بوده است. البته به سال گذشته ۱۸ ساله با بارندگی‌های کوتاه مدت از بین نمی‌رود و حداقل یک دوره ۸ تا ۹ ساله بارندگی مطلوب لازم است تا تأثیر خشکسالی‌های گذشته جبران شود. این است که بر اساس مدل‌های هواشناسی بارش‌های پاییزی در تیر از زمان نرمال شروع می‌شود، همچنین بر اساس پیش‌بینی‌ها بارش‌ها نه تنها درهنگام است بلکه کمتر از حد نرمال خواهد بود.

فرهام کرکانی مدیرکل دفتر مدیریت بحران شرکت مهندسی آب‌های کشور به «ایران» می‌گوید: با وجود بارش‌های مناسب در سال جاری کماکان برای تأمین آب شرب در ۹ استان کشور با مشکلاتی روبه‌رو هستیم. به گفته وی، استان‌های سیستان و بلوچستان، کرمان، هرمزگان، بوشهر، اصفهان، فارس، خراسان جنوبی، خراسان شمالی و خوزستان استان‌هایی‌اند که امسال نیز برای تأمین و توزیع آب شرب با مشکلاتی روبه‌رو هستند.

■ **۹۲درصد مساحت خراسان جنوبی درگیر خشکسالی**

با وجود بارندگی‌های قابل توجه در سال آبی جاری پس از ۲ دهه خشکسالی در خراسان جنوبی به گفته کارشناسان همچنان ۹۲درصد پهنه این استان درگیر خشکسالی بوده و ۲۶ دشت آن در وضعیت بحرانی قرار دارد. آن‌طور که هواشناسی اعلام کرده بارندگی‌های اخیر تنها ۸ درصد مساحت این استان را به شرایط نرمال برگردانده و هنوز ۹۲ درصد مساحت استان تحت تأثیر خشکسالی است.

«حسین امامی»، مدیرعامل شرکت آب و فاضلاب استان خراسان‌جنوبی در این زمینه به «ایران» گفت: درست است که بارندگی‌های امسال بیشتر از سال قبل بوده است اما توجه کنید ما یکی از کم بارش‌ترین استان‌های کشور در سال جاری بوده‌ایم و در حال حاضر از ۳۵ دشت در حوزه فعالیت شرکت آب منطقه‌ای، ۸ دشت استان دارای وضعیت ممنوعه، ۱۸ دشت بحرانی و تعداد ۹ دشت نیز آزاد است. امامی با بیان اینکه ۴۱.۷۴ درصد از مخازن

«البرز» رفت تا «زاگرس» بماند

گچساران گریست، قلب دهدشت شکست. ایران به سوگ «البرز» نشست. البرزی که سوخت تا خامی و خائیز و نبل و دیل و دانا نسوزد. البرز رفت تا «زاگرس» بماند. تا سایه زاگرس از سر ایران کم نشود. البرز جوان کوهنورد ۲۸ ساله اهل گچساران؛ ناجی زاگرس شد.

چه اییزود عاشقانه‌ای! چه نام عاشقانه‌ای! چه پایان شاعرانه‌ای! البرز فدای زاگرس، دورشته کوهی که تمدن ایران حیات از آنها می‌گیرد. البرز زارعی کوهنورد گچسارانی که با دست‌های خالی به جنگ آتش در کوه خاوه خائیز رفته بود. سوخت تا بلوط‌ها نسوزد. بنه‌ها گر نگیرند. کبک‌ها، کباب نشوند. زاگرس بماند. سهراب سپهری می‌گوید: «پدرم وقتی مرد، پاسبان‌ها همه شاعر بودند.» مرگ البرز، مرگی شاعرانه است. از هر سنگی شاعری می‌سازد. نمی‌شود برای او نرسود. نمی‌شود او را «سیاوش زمانه» ننامید. چون نام او نغمه همیشگی برندگان زاگرس خواهد بود. برندگانی که برای همیشه به یاد او «کوکو» خواهد خواند. روحش افزاشته بر کوهسارها و کوهستان‌ها باز خواهد خواند: «چون ایران نباشد، تن من مباد.» امامی شود یاد آن آتانی که فکر می‌کنند آتش سوزی‌های جنگل‌ها طبیعی است نکرد. نمی‌شود از برخی مسئولان یاد نکرد که اعتقاد دارند طبیعت خودش آتش جنگل‌ها را خاموش می‌کند. اگر مسئولانی که از اطلاع‌رسانی درباره جنگل‌های زاگرس تعجب می‌کنند، چنین اعتقادی نداشتند و آموزش به نیروهای داوطلب را در برنامه خود می‌آوردند، شاید البرز، ناجی زاگرس زنده بود. زنده بود تا باز هم برای حمایت و حفاظت به کوه بزند و سایه سار حفاظتی بلوط‌های زاگرس شود.

